

497

Binar

(ALDC, IV, 762. Binar)

El concepte 'llaurar la terra per segona vegada' coneix diversitat de noms que obeeixen sobretot a aquestes motivacions:

1) 'llaurar per segona vegada': *binar* (var. *abinar* 83, amb pròtesi vocàlica, *minar* 77, per equivalència acústica com el nord-occ. *maldador* < *baldador*; veg. Veny, 2001 b: 156-161) prové del llat. vg. *BINARE, der. de BINUS 'doble', congènere del cast. i port. *binar*, fr. *biner* (en llat. cl. s'usava ITERARE ja amb el valor agrícola, der. de l'adverbi ITERUM 'per segona vegada'); *mantornar* (var. *montornar* 53, 58, 121), de MANU TORNARE, potser 'tornar a donar una mà'; *segona rega* 18 (*rega* 'solc'); *pegar segon rella* 190, *llaurar de segon rella* 176 (notem l'ordinal invariable), *segona rella*, *segona reia* 76, 81, amb iodització, *segunda rella* 167 (← arag.), *pegar relles* 154, *pegar dos relles* 181, 186; *segona llaurada* 16, 19, 33, 41, 126, *dugues llaurades* 61; *dar una segona passada* 74; *segona pórca* 48; *retornar* 15, *tornar* 15, *tornar a passar* 99, *tornar a lloc* 1, 12; *repassar* 21; *rellaurar* 7, 92, *perllaurar* 66;

2) 'eina amb què es llaura': *mossar* 46, 50, amb l'arada *mossa*; *reia d'ales petita* 67; *rasclar* 19, amb el rascle;

passar els rascles 44, *passar els tallants* 51, *passar l'entauladora* 168;

3) 'llaurar' i 'llaurar de través': *llaurar* (var. *llorar* 24, amb monoftongació), *llaurar per sembrar* 34; *travessar*; *encreuar* 90, *crusar* 79, *crusar lo solc* 134;

4) 'girar': *girar* (o *girar la terra* 172), *tombar* 30, 45, *voltar la terra* 169; *trabucar* 42.

Altres: *resseguir* 10; *passar* 145, *passar la terra* 147, 151, *passar el guaret* 148; *voretjar* 65, der. de 'llaurar les vores'; *remoure* 86; *assolcar* 164, de 'fer solcs'; alg. *truncar* 85, de 'tallar'; *magencar* 17, der. de 'llaurar pel maig'; *esterrossar* 74; *preparar* 32 s'entén per a sembrar; *sembrar la saó* 171; *treballar* 158; *xambergar* 178; *escurada* 37, der. de *escurar* 'netejar'. Coincideixen amb 'llaurar per primera vegada', *embordonar* 2, *entaular* 6, 9, *aprimar* 19, *guaretar* 26, 31, 39.

Geogràficament notem la gran extensió de *mantornar* pel cat. occ., que retrobem en arag., i la supervivència de *binar* a les Balears, on es documenta des del s. XVI.

Són mots normatius *binar* i *mantornar*, des del DG₁, 1932.

